

Maj 2025

Mapa drogowa dla reformy funkcjonowania systemu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi

W ostatnich latach organizacje zbiorowego zarządzania (OZZ) w Polsce odnotowały dynamiczny wzrost przychodów. Między 2019 a 2023 rokiem ich łączne wpływy zwiększyły się o około 35 proc., sięgając imponującej kwoty ponad 4 miliardów złotych. Tymczasem sektor mediów i rozrywki, który jest głównym źródłem tych wpływów, doświadczył spadku przychodów o około 4 proc. Ta rozbieżność wskazuje na to, że system OZZ w Polsce rozwija się w oderwaniu od rzeczywistości rynkowej, budząc pytania o jego efektywność i sprawiedliwość dla uprawnionych twórców.

Zdaniem organizacji reprezentujących przedsiębiorstwa branży cyfrowej i telekomunikacyjnej, którzy występują w roli płatników w tym systemie, potrzebne są konkretne zmiany w zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, w szczególności w funkcjonowaniu OZZ-ów. Postulaty obejmują:

1 UCZCIWE I SPRAWIEDLIWE NALICZANIE TANTIEM

- > Wynagrodzenia pobierane przez OZZ powinny być ustawowo ograniczone. System powinien mieć możliwość sprawnego działania, a twórcy i wykonawcy powinni otrzymywać uczciwe wynagrodzenie za ich pracę. Należy jednak ograniczyć niejasne wydatkowanie OZZ, co obecnie ma miejsce, jak udowadniają raporty i kontrole.
- > Należy unikać podwójnego naliczania opłat od tego samego strumienia pieniądza (w chwili obecnej taka sytuacja ma miejsce np. w przypadku usług płatnej telewizji).
- > Podstawą do naliczania tantiem powinny być wyłącznie „nowe” przychody pochodzące bezpośrednio z eksploatacji konkretnych utworów audiowizualnych. Obecna praktyka, w której tantiemy obliczane są od całkowitych przychodów przedsiębiorstwa, prowadzi do nieuzasadnionego obciążania użytkowników. Wprowadzenie takiego ograniczenia zwiększy przejrzystość i sprawiedliwość systemu wynagrodzeń dla twórców.

- > Prawo powinno też uwzględniać wkład użytkowników w rozwój rynku – opłaty za korzystanie z repertuaru OZZ powinny być pomniejszane stosownie do inwestycji użytkownika w produkcję utworów audiowizualnych w Polsce lub w infrastrukturę.

2 PRZEJRZYSTE I TRANSPARENTE USTALANIE STAWEK

Użytkownicy utworów powinni mieć realny wpływ na kształt stawek OZZ określanych w tabelach wynagrodzeń, które zatwierdza Komisja Prawa Autorskiego. Proces ustalania tych tabel powinien odbywać się w sposób przejrzysty, z udziałem wszystkich zainteresowanych stron. W przypadku stawek niezatwierdzonych przez Komisję, organizacje zbiorowego zarządzania nie powinny mieć możliwości ich jednostronnego narzucania ani stosowania mechanizmów nacisku, takich jak groźba naliczania opłat w podwójnej wysokości.

3 WPROWADZENIE SYSTEMU „ONE STOP SHOP”

System powinien umożliwiać użytkownikowi zawarcie jednej umowy i dokonanie jednej płatności do wybranej przez siebie OZZ na całość repertuaru wszystkich OZZ.

4 PRAWO DO INFORMACJI

Użytkownicy muszą mieć jasny dostęp do informacji o tym, jak ich środki są dzielone i komu faktycznie wypłacane. Niedopuszczalne jest, aby OZZ pobierały wynagrodzenie z tytułu korzystania z utworów z pełną świadomością, że nie zostanie ono przekazane ich autorom.

5 SPÓJNE TERMINY PRZEDAWNIEŃ

Terminy przedawnienia roszczeń OZZ powinny być ujednolicone (tj. 3 lata od dnia zakończenia roku kalendarzowego) i zgodne z zasadami rozliczeń z twórcami.

6 LEPSZE STOSOWANIE PRAWA

Potrzebny jest skuteczny nadzór państwowy nad OZZ oraz przeciwdziałanie nadużywaniu przez nie pozycji dominującej. W szczególności spór między użytkownikiem a OZZ o wysokość stawek, które nie były zatwierdzone przez Komisję Prawa Autorskiego, nie powinien skutkować zapłatą dodatkowych kar.